

Vrouw tegen kindermoord (1997) boekrecensie

Sieth Delhaas

Roodkoper, tijdschrift voor religie, cultuur en politiek, februari 1997

Christa Wolf Medea. Stemmen; Uitgeverij Van Gennep, Amsterdam. Prijs f 39.90

Wie de Medea van Christa Wolf gaat lezen, zou eerst de versie van Euripides moeten lezen of herlezen, om zich te binnen te brengen hoe en met welke woorden in dit drama over deze vrouw wordt gesproken; wat op haar kerfstok is geschreven en wat door alle eeuwen heen in allerlei toonaarden is herhaald. Om zo het onderscheid tussen de beide versies te leren kennen en beter te kunnen begrijpen.

Vorm

De toevoeging stemmen aan de titel van het boek geeft tegelijkertijd de vorm ervan weer. Zes verschillende stemmen vertellen in elf korte hoofdstukken het verhaal van de vrouw die bekend is als broeder- en kindermoordenaar. Als wilde vrouw. Als tovenaars.

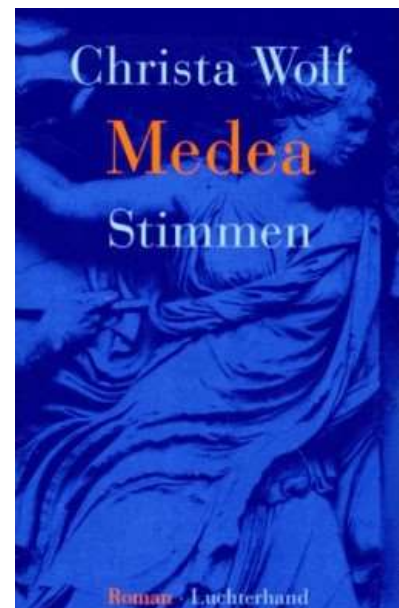
Vier hoofdstukken lang krijgt Medea de gelegenheid iets te vertellen over zichzelf en de situatie waarin zij, haar echtgenoot en kinderen, de met haar naar Korinthe gevluchte Kolchiërs en het Korintische koningshuis en zijn burgers verkeren.

In haar eigen verhaal wordt het eeuwenoude beeld al direct ontmaskerd. Die ontmaskering wordt door de andere stemmen niet tegengesproken, al zijn er onder hen die haar ten dode toe haten. Wild is ze zeker – wild noemen Korintiërs een vrouw die voet bij stuk houdt. Wild is ze ook als vrijgevochten vrouw die de machthebbers doorziet en met gevaar voor eigen leven die macht weerstaat en aan de kaak stelt, omdat die de dood voor de stad betekent. Geheimen brengt ze letterlijk aan het licht als het gaat om de vermoorde koningsdochter; een misdrijf, waarop het rijk van de Korintiërs sinds koning Kreon is gegrondvest.

Medea ontdekt in Korinthe dat daar, evenals in haar eigen land Kolchis, een kind is vermoord om de macht van de koning voort te laten bestaan. Vrouwen wilden het land redden, maar de koningen van Kolchis en Korinthe doodden beiden hun kinderen.

Sinds men weet dat Medea die moorden heeft ontdekt, moet zij vermoord, maar het lukt de koning van Korinthe en zijn handlangers niet haar te doden. Meer dan een verbanning zit er niet in. Buiten de stad, in een grot overleeft ze samen met de dochter van haar min op een menu van korstmossen, kevers en mieren.

Haar man Jason, eens de dappere aanvoerder van de Argonauten, lijkt een lafbek; hij loopt de koningstroon mis. Haar kinderen vallen in handen van de Korintiërs die zelfs de herinnering aan haar in haar kinderen willen vernietigen.

En Medea? Haar spottende lach vergaat haar ten leste als ze het lot van haar kinderen verneemt. Vervloeken is wat haar rest. En dan haar vraag: ‘is er een wereld te bedenken, een tijd waarin ik zou passen?’ Ze weet dat er niemand is aan wie ze dat zou kunnen vragen.

De auteur

Christa Wolf heeft in krap tweehonderd pagina’s een schat aan kennis bijeengebracht over de wereld waarin de Medea-sage en het verhaal over de Argonauten-expeditie ontstond, zo’n zeven eeuwen voor onze jaartelling. Een vreemde, tegelijkertijd vertrouwde wereld; door conflicten, machtsstructuren en doodgewone mensen ook herkenbaar in onze tijd. Strijd tussen de generaties, tussen de geslachten, tussen behoeders van machtige religies en wijze vrouwen en mannen die oude tradities

vertegenwoordigen; machtige astronomen die de hemelstructuren beheersen, tegenover genezeressen die de mens op eigen krachten leren vertrouwen.

Aparte aandacht verdienen de korte citaten waarmee elk hoofdstuk begint: als men ze achter elkaar leest geven ze iets prijs van de intenties van de schrijfster.

Herkenning

Het is verleidelijk om in de zo herkenbare problematiek van het klassieke Korinthe de problemen van een herenigd Duitsland terug te lezen. Daarmee zou de roman tekort worden gedaan.

In 1990 verscheen er een pocketuitgave met de titel *Reden im Herbst* (Aufbau Verlag-Berlin). Daarin zijn toespraken van en interviews met Christa Wolf bijeengebracht van vlak voor, tijdens en na *De Wende*. In die bijdragen gaat het vooral om de vraag welke rol de kunst in de oude DDR en tijdens *De Wende* heeft gespeeld en welke rol er voor de kunst na de hereniging met West-Duitsland is weggelegd. Wat de literatuur betreft geeft ze daarop zelf een antwoord: ‘De literatuur zal datgene moeten doen, wat altijd van haar verwacht mag worden: ze zal de blinde vlekken uit ons verleden moeten verkennen en de mensen in de nieuwe verhoudingen moeten begeleiden’.

Deze uitspraak lijkt mij een waardevolle leidraad bij het luisteren naar de stemmen in haar eerste roman na die indrukwekkende periode.

De vertaalster Tinke Davids verdient lof omdat haar woorden de stijl van Wolf ook in het Nederlands staande houden.